

بررسی ویژگیهای تقلب در صورت‌های مالی

حمید رضا وکیلی فرد
سعید جبارزاده کنگر لوئی
اکبر پوررضا سلطان احمدی

مقدمه

در سالهای اخیر، بازارهای مالی ایالت متحده با افشای متعدد اعمال متقلبانه برخی شرکتها به طور جدی متضرر شده‌اند. **وردکام (Worldcom)**، **انرون (Enron)**، **آدلفیا (Adelphia)**، **گلوبال کروسینگ (Global Crossing)**، و **تیکو (Tyco)** فقط تعداد اندکی از رسواییهای صورت‌های مالی هستند که بازار سهام را دچار نوسان کرده و باعث سلب اعتماد عمومی شده‌اند. از سوی دیگر، این رسواییها زیان‌هایی جبران‌ناپذیر بر سرمایه‌گذاران وارد آورده و توان رقابت آنها را از میان برده است. بسیاری از این رسواییها به پس‌انداز افراد، مزایای بازنشستگی، آموزش دانشگاهی و امنیت آینده آنها نیز زیان زده است. اما به جز این گروهها، مدیران و سایر کارکنان، وکیلان، حساب‌برسان و حسابداران نیز هر کدام به‌نحوی از این تقلبها آسیب دیده‌اند. در پاسخ به رسوایی انرون، **انجمن حسابداران رسمی آمریکا (AICPA)** بیانیه زیر را منتشر کرده است:

”حرفه ما از اعتبار عمومی خاصی برخوردار است و بیش از هزاران سال است که در خدمت منافع همگانی قرار دارد. ولی ننگ فروپاشی انرون در زمانی اندک، بسیاری از داراییهای مهم ما از جمله اعتماد عمومی را از میان برد. نتیجه این رسواییها این بوده که بسیاری از مدیران، سرمایه‌گذاران، حسابداران، مدیران منابع انسانی، مسئولان اجرایی و دیگران، از خود پرسند که چگونه این تقلبها صورت می‌پذیرند و تا چه اندازه می‌توان از زیانهای آینده اعمال متقلبانه شرکتها جلوگیری کرد؟“ از آنجا که پاسخهای متعددی را می‌توان در جواب این سوال مطرح کرد و از طرفی بسیاری از تقلبهای صورت‌های مالی ویژگیهای متفاوت دارند، این مقاله به بررسی ماهیت تقلب، انواع متفاوت تقلبهای صورت‌های مالی و چگونگی ارتکاب این تقلبها می‌پردازد.

تعریفهای بسیاری برای تقلب وجود دارد، اما تعریف کلی و جامع آن چنین است:

تقلب اصطلاحی عام و در برگیرنده همه تواناییهای متعددی است که یک فرد قادر است با مهارت به کارگیرد تا مزایایی را با ارائه نادرست اطلاعات به دیگران به دست آورد. به عبارت دیگر، تقلب اصطلاحی است که برای توصیف فرایند فریب دادن، اعتماد و نیرنگ برای به دست آوردن نوعی منفعت از شخص یا اشخاص دیگر که معمولاً نفع مالی است، به کار برده می شود. تقلب، با اشتباهات غیر عمدی بسیار تفاوت دارد. برای اینکه تقلب رخ دهد، شخص متقلب باید عمداً و از روی قصد برای به دست آوردن منفعت، دیگران را اغفال کند.

انجمن بازرسان رسمی تقلب آمریکا (ACFE) تعریفی فراگیر از تقلب را پذیرفته و می گوید: "تقلب در برگیرنده تمام ابزار گوناگونی است که ساخته انسان است و یک فرد با استفاده از آن مزیتی را نسبت به دیگری از طریق توصیه های دروغین یا کتمان حقیقت کسب می کند و شامل تمام رویدادهای ناگهانی، ترفندها، حيله گریها یا مخفی کاریها و دیگر راههای غیر منصفانه برای فریب دیگری است" در تعریفی دیگر، تقلب به اقدامات عمدی یک یا چند نفر از مدیران، کارکنان یا اشخاص ثالث اطلاق می شود که به ارائه نادرست صورتهای مالی منجر شود. فصل مشترک این تعریفها نشان می دهد که همه تقلبها به نیت گول زدن و به منظور رسیدن به نفع شخصی است و به این دلیل با اشتباه تفاوت دارد. طبق بخش ۲۴ استانداردهای حسابرسی مربوط به تقلب، اشتباه عبارت است از هرگونه تحریف سهوی در صورتهای مالی (شامل حذف یک مبلغ یا مورد افشا) مانند:

- اشتباه در گردآوری یا پردازش اطلاعات منبای تهیه صورتهای مالی،
 - برآورد حسابداری نادرست ناشی از نادیده گرفتن یا برداشت نادرست از حقایق موجود، و
 - اشتباه در به کارگیری استانداردهای حسابرسی مرتبط با اندازه گیری، شناسایی، طبقه بندی، ارائه یا افشا.
- بر اساس بیانیه شماره ۹۹ استانداردهای حسابرسی آمریکا، تقلب فعلی عمدی است که به ارائه نادرست با اهمیت در صورتهای مالی مورد حسابرسی بیانجامد. تقلب معمولاً در صورت بروز سه وضعیت زیر رخ می دهد:
- مدیریت یا سایر کارکنان در پی انگیزه ای یا تحت فشار خاصی مرتکب تقلب می شوند،
 - وضعیت موجود - مثلاً نبودن کنترل، نامناسب بودن کنترلهای موجود، یا توانایی مدیریت برای زیر پا گذاشتن کنترلهای - فرصتی را برای ارتکاب تقلب فراهم می کند، و

• افرادی که مرتکب اعمال متقلبانه می شوند، قادر به توجیه عمل خود هستند و بعضی از این افراد دارای نگرش، ویژگی یا مجموعه ای از اصول اخلاقی هستند که به آنها اجازه می دهد تا آگاهانه و عمدتاً تخلفاتی را مرتکب شوند.

طبقه بندی انواع تقلب

به طور کلی، تقلب به سه شکل زیر انجام می شود:

• **فساد مالی:** به عنوان تقلبی تعریف می شود که در آن متقلب از نفوذ خود در یک تراکنش مالی به منظور کاربردازی برای منافع شخصی خود یا شخصی دیگر، به غلط استفاده می کند؛ مانند پذیرش پورسانت و درگیر شدن در تضاد منافع، رشوه خواری (مانند حق و حساب و دستکاری قیمتها در مزایده ها و مناقصه ها)، باجگیری و زورگیری اقتصادی (نوعی از رشوه خواری که به جای آنکه عاملش فروشنده باشد، شاغل سازمانی از فروشنده تقاضای پول می کند)

• **سوءاستفاده از داراییها:** شامل دزدی یا استفاده نادرست از داراییهای یک سازمان است؛ مانند ترفندهای نقد دزدی، کالا دزدی، دزدی سایر داراییها و استفاده غیرقانونی از داراییها به عنوان دارایی شخصی.

• **تقلب گزارشگری مالی:** عبارت است از تحریف عمدی در نتایج صورتهای مالی برای ارائه تصویر نادرست از شرکت؛ مانند بیش نمای داراییها و کم نمایی هزینه ها - بیش نمایی درآمدها و بیش نمایی داراییها - کم نمایی داراییهای دزدیده شده.

طبق بخش ۲۴ استاندارد حسابرسی مربوط به تقلب و اشتباه، طبقه بندی انواع تقلب به دو صورت است:

• **گزارشگری مالی متقلبانه:** شامل فریبکاری از قبیل سندسازی و دستکاری یا تغییر سوابق حسابداری یا مدارک پشتوانه تهیه صورتهای مالی، ارائه نادرست رویدادها در صورتهای مالی یا حذف عمدی آنها و به کارگیری نادرست استانداردهای حسابداری مرتبط با اندازه گیری، شناسایی، طبقه بندی و ارائه یا افشا به عمد؛ و

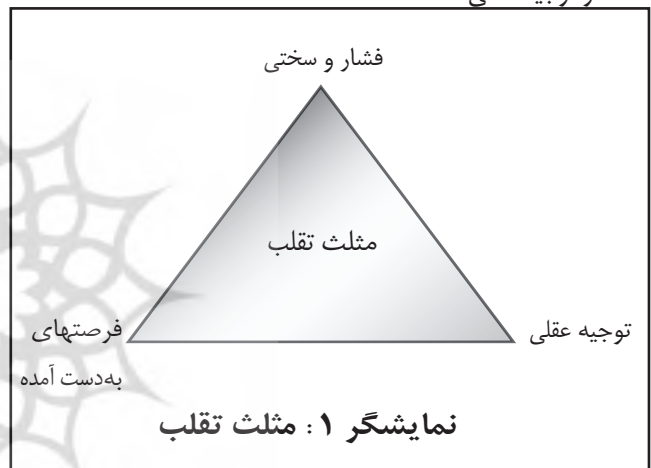
• **سوءاستفاده از داراییها:** شامل اختلاس دریافتها، سرقت داراییهای ثابت مشهود یا نامشهود یا پرداخت وجه نقد از بابت کالا و خدماتی که دریافت نشده است.

از دیدگاه آماری، سوءاستفاده از داراییها در حدود ۸۰ درصد، فساد مالی ۱۵ درصد، صورتهای مالی متقلبانه ۴ درصد و سایر موارد تقلب ۱ درصد را تشکیل می دهند؛ اما بر حسب میانگین در مورد زیان شرکتهای قربانی، اختلاف فاحشی بین زیانهای معلول صورتهای مالی متقلبانه (۴ میلیون دلار) و دیگر انواع تقلب شامل فساد مالی (۴۴۰ هزار دلار)، سوءاستفاده از داراییها (۸۵ هزار دلار) و سایر موارد (۱۰۷ هزار دلار) وجود دارد. در طبقه بندی دیگر، تقلب به طور خاص

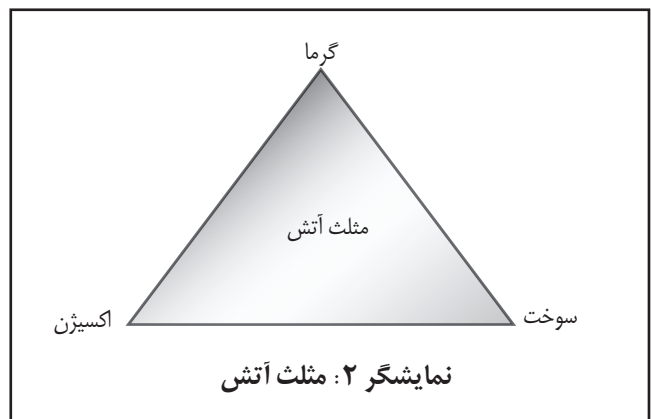
به دو نوع تقسیم می‌شود؛ نوع اول، تقلبی است که یک سازمان به ارتکاب آن می‌پردازد. این نوع تقلب را اغلب کارکنان قسمتهای مختلف، مشتریان و دیگر افراد مرتکب می‌شوند. دومین نوع تقلب به‌عنوان گزارشگری مالی متقلبانه یا تقلب مدیریت شناخته می‌شود. برای نمونه، مسئولان اجرایی شرکت، اعضای هیئت‌مدیره یا افرادی که به‌عنوان مقامات صلاحیتدار شناخته می‌شوند، مرتکب تقلب مدیریت می‌گردند.

چرا افراد مرتکب تقلب می‌شوند

به‌طور کلی جهت شناسایی محرکها و انگیزه‌های ارتکاب تقلب، بهتر است اجزای مثلث تقلب را بررسی کنیم این اجزا که در **نمایشگر ۱** نمایش داده شده است، عبارتند از فشار و سختی، فرصتهای به‌دست آمده و توجیه عقلی.

مثلث تقلب اغلب با مثلث آتش مقایسه می‌شود. برای اینکه آتش سوزی رخ دهد، به سه عنصر اساسی نیاز است: اکسیژن، سوخت و گرما. ترکیب این سه عنصر «مثلث آتش» در **نمایشگر ۲** نمایش داده شده است. وقتی این سه عنصر با هم ترکیب شوند، آتش سوزی رخ خواهد داد.

مأمور آتش‌نشانی می‌داند که با حذف هر یک از این سه عنصر به‌راحتی می‌تواند آتش را مهار کند. اکسیژن را اغلب با خفه کردن یا با استفاده از مواد شیمیایی و یا با استفاده از سایر روشها می‌توان حذف کرد. گرما اغلب با پاشیدن آب روی آتش حذف می‌شود و سوخت با درست کردن خط آتش یا با شکافتن آتش یا با مسدود کردن منبع سوخت، حذف‌شدنی است.

همانند عناصر مثلث آتش، عناصر مثلث تقلب دارای ارتباط متقابل هستند. در ایجاد آتش، مقداری سوخت و اکسیژن و گرما باعث روشن شدن آتش می‌شود. از سویی دیگر، اکسیژن خالص و مقدار کمی سوخت نیز می‌تواند باعث ایجاد آتش شود. در تقلب نیز به فرصت برای ارتکاب تقلب یا مقدار زیادی سختی و فشار و مقداری توجیه عقلی نیاز است تا فرد انگیزه برای ارتکاب تقلب را پیدا کند.

همچنین، مقدار کمی فرصت و یا فشار ممکن است در ایجاد انگیزه برای ارتکاب تقلب موثر باشد. ابراهام لینکلن گفته است، «آن چیزی که باعث فنای شخص در خارج از محل کارش می‌شود، زمانی است که به او رشوه در خورتوجهی پیشنهاد می‌شود.» همچنین در جایی دیگر آمده است که «هر شخصی قیمت خاصی دارد که وقتی با معیارهایش مطابقت داشته باشد، راضی خواهد شد و مبلغ رشوه پیشنهادی را خواهد پذیرفت.» بسیاری از مشکلات و سختیها در مواجهه با مشکلات مالی ایجاد می‌شود، اگر چه مشکلات غیرمالی مانند لزوم گزارش نتایج نسبت به عملکرد واقعی، پیش‌بینی‌های درآمدها، معروفیت یا طمع‌ورزی نیز می‌توانند به‌عنوان انگیزه‌هایی برای ارتکاب تقلب مطرح باشند. برای مسئولان اجرایی شرکتها، توجیه عقلی به‌عنوان یکی از اجزای مثلث تقلب ممکن است شامل موارد زیر باشد «ما باید قیمت سهام را بالا نگه داریم» «همه شرکتها اعمال حسابداری متهورانه و جسورانه را به‌کار می‌گیرند»، «برای اعتبارکارخانه مفید است» یا «مشکل موقتی است و با نتایج مثبت آینده جبران خواهد شد».

به‌رغم نقش فشار و سختی در ارتکاب تقلب، در صورتی که افراد بدانند تقلب آنها کشف خواهد شد، هیچ‌گاه دست به ارتکاب تقلب نخواهند زد. از سویی دیگر، در صورتی که افراد بدانند با پنهان‌کاری می‌توانند مانع کشف تقلب شوند، حتی بدون شرایط فشار و سختی نیز از فرصتهای به‌دست آمده برای ارتکاب تقلب استفاده خواهند کرد. فرصت یافتن برای ارتکاب تقلب در صورتهای مالی، شامل عواملی مانند هیئت‌مدیره ضعیف، کنترل‌های داخلی ضعیف و ناکافی یا توانایی پنهان‌کاری تقلبها با ساختار ترکیبی یا معاملات با اشخاص وابسته است. تحقیقات اخیر به این موضوع اشاره دارد که توطئه و ارتکاب تقلب در صورتهای مالی توسط مقامات اجرایی، در نتیجه عوامل متعددی

از قبیل شکست اخلاقی، حقوق و مزایای مدیران، نبود آموزش‌های مربوط به اخلاقیات تجاری در برنامه تحصیلی، نبود ارزش‌های اخلاقی در برنامه‌های مورد استفاده، تحت فشار قرار گرفتن سهامداران و استراتژی‌های کوتاه‌مدت پدید می‌آید.

خصوصیات تقلب صورت‌تهای مالی

در سال ۱۹۹۹، کمیته ترید وی (Treadway) مطالعه‌ای تحت عنوان تقلب در صورت‌تهای مالی را ارائه کرد که به‌ویژگی‌های ۲۰۴ شرکت مربوط می‌شد که صورت‌تهای مالی متقلبانه گزارش کرده بودند. یافته‌های مهم مطالعه فوق به شرح زیر بود:

• ۷۲ درصد تقلبها توسط مدیران ارشد سازمان و بقیه به‌وسیله مدیران مالی، مدیران عملیاتی، اعضای هیئت‌مدیره و دیگر افراد سازمان انجام شده بود.

• بیشترین و معمول‌ترین روش‌های مورد استفاده برای ارتکاب تقلب شامل: - شناسایی نادرست درآمدها، - بیش‌نمایی داراییها، و - کم‌نمایی هزینه‌ها می‌شد.

در بخش درآمدها، تقلب مربوط به ثبت درآمدهای جعلی و ثبت پیش از موعد درآمدها می‌شد. در بخش داراییها، تقلب شامل بیش‌نمایی داراییهای موجود، ثبت داراییهای جعلی یا داراییهایی که در مالکیت شرکت نبودند، سرمایه محسوب کردن اقلامی که باید به حساب هزینه برده می‌شدند و افشای ناکافی و عدم تناسب داراییها می‌شد.

• بیشتر شرکت‌های متقلب در دوره جاری و دوره‌های قبل داری زیان خالص بودند و شاید فشارهای مالی، انگیزه‌ای برای ارتکاب تقلب از سوی این شرکتها شده بود.

• در ۵۵ درصد شرکتها، گزارش حسابرسی سالهای قبل مردود اعلام شده بود و در گزارش حسابرسی برخی از شرکتها مواردی همچون دعاوی حقوقی، نبود اطمینان و بندهای توضیحی دیده می‌شد.

چگونه مدیران مرتکب تقلب می‌شوند؟

بیشتر تقلب‌های مربوط به صورت‌تهای مالی، یکسری ویژگی‌های مشترک دارند و معمولاً با یکی از روش‌های زیر یا ترکیبی از آنها صورت می‌گیرند:

تقلب از طریق شناسایی نادرست درآمدها

درآمدها و حساب‌های دریافتی از جمله حساب‌هایی هستند که آسانتر و بیشتر در تقلب مربوط به صورت‌تهای مالی مورد دستکاری قرار می‌گیرند. تقلب از طریق درآمدها بسیار عادی است، چراکه:

• در بسیاری از موارد، جایگزین‌ها و گزینه‌های قابل قبولی برای شناسایی نادرست و جعلی درآمدها وجود دارد و به همین سبب، شرکتها

علاقه بیشتری به استفاده از این روش برای ارتکاب تقلب دارند، و دستکاری سود خالص با استفاده از حساب درآمد و حساب‌های دریافتی بسیار آسان است. مثلاً شرکت می‌تواند از طریق ایجاد حساب دریافتی، درآمد نادرست و غیرواقعی شناسایی کند و از این طریق سبب افزایش سود خالص گردد.

تقلب از طریق حساب موجودی کالا و بهای تمام‌شده کالای فروش‌رفته

این نوع تقلب یکی دیگر از موارد تقلب در صورت‌های مالی است که با مدیریت بر روی موجودی کالا و بهای تمام‌شده کالای فروش‌رفته اتفاق می‌افتد. مثلاً هنگامی که شرکت موجودی کالای پایان دوره خود را بیش از واقع بیان می‌کند، بهای تمام‌شده کالای فروش‌رفته کمتر از واقع بیان می‌شود و این امر موجب افزایش سود ناخالص و خالص می‌گردد. از سوی دیگر، بهای تمام‌شده کالای فروش‌رفته ممکن است با کمتر از واقع بیان کردن خرید کالا و یا موجودی کالای اول دوره، کمتر از واقع بیان شود و سبب افزایش سود ناخالص و سود خالص گردد.

تقلب از طریق بیان بیشتر از واقع داراییها

داراییها را می‌توان از راه‌های مختلفی بیش از واقع بیان کرد که معمول‌ترین این راه‌ها عبارتند از:

• حذف نکردن داراییهایی که ارزش‌شان به‌علت آسیب دیدگی از بین رفته است،

• سرمایه‌ای محسوب کردن مخارجی که باید به حساب هزینه برده شوند، و • مستهلک نکردن داراییهایی که سالها مورد استفاده قرار می‌گیرند (شناسایی نکردن هزینه استهلاک در پایان سال).

زمانی که شرکتی داراییهای خود را بیش از واقع نشان می‌دهد، چون هزینه و زیان ناشی از آسیب دیدگی و یا استهلاک داراییها را در دفاتر شناسایی نمی‌کند، زمینه افزایش بیش از واقع سود خالص را فراهم می‌آورد.

استفاده نادرست از اقلام خارج از ترازنامه

اقلام خارج از ترازنامه که اغلب برای مدیریت مواردی چون ریسک اعتباری، تامین مالی، بازار و نقدینگی و در قراردادهای اجاره و فعالیتهای تحقیق و توسعه مورد استفاده قرار می‌گیرند، ممکن است از طریق انتقال داراییها و بدهیهای پنهان در شرکت‌های مختلف و در سالهای مختلف، موجب تقلب در صورت‌تهای مالی شوند.

تقلب از طریق افشای ناکافی

افشای ناکافی شامل افشای صورت‌تهای مالی گمراه‌کننده و غیرشفاف و بدون افشا، آثار بااهمیت اقلام مندرج در صورت‌تهای مالی است. به عبارت

دیگر، مدیریت با حذف برخی از واقعیت‌های بااهمیت در صورتهای مالی که در صورت افشا ممکن است تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان را تحت تاثیر قرار دهند، زمینه ارتکاب تقلب را فراهم می‌کند.

تقلب از طریق دستکاری در بدهیها

یکی از راههای دستکاری بدهیها، تجدید ساختار نامناسب و استفاده از ابزار ذخیره‌گیری برای بدهیها است. ایجاد حساب ذخیره، خواه به منظور ادغام یا تجدید ساختار، دعاوی حقوقی و یا سایر عوامل، معمولاً باعث ایجاد حساب هزینه، بدهی و یا دارایی کاهنده در دفاتر شرکت می‌شود. اگر چه ایجاد حساب ذخیره برای جلوگیری از انتقال نادرست هزینه‌ها در سالهای مختلف (رعایت اصل تطابق)، ابزاری مفید محسوب می‌شود؛ ولی متأسفانه شرکتها به‌طور نادرستی از این ابزار جهت مدیریت درآمدهایشان استفاده می‌کنند؛ به این صورت که معمولاً ذخیره‌های مازاد به‌عنوان هزینه غیر عملیاتی تلقی شده و در دوره‌های مالی بعدی از سود عملیاتی کسر می‌گردد. از سوی دیگر، معکوس کردن حساب ذخیره باعث ایجاد سود خالص می‌شود که برای جبران کسری درآمدها مورد استفاده قرار می‌گیرد.

روشهای کشف و پیشگیری تقلب

به‌طور کلی، تقلب دو نارسایی بنیادی دارد که در نهایت ممکن است به کشف بینجامد؛ ساختار و پیش‌بینی‌پذیری.

• **ساختار**: ماهیت چرخه‌ای تقلب، ساختاری از عناصر و مسیری به‌هم چسبیده را نشان می‌دهد. بدین‌سان که یک نفر مجرب و متخصص حتی با نگاهی گذرا به برخی جنبه‌های این چرخه می‌تواند با ارزیابیهای خود از تمام طرفندهای متقابلانه و نیتها و محرکهای آن پرده بردارد.

• **پیش‌بینی‌پذیری**: تقلب به‌عنوان یک رویداد در هر دو چارچوب کلان و خرد، پیش‌بینی‌پذیر است، زیرا هر معلولی باید شرایطی داشته باشد تا ایجاد شود. در سطح کلان، یک همبستگی بین وضع عمومی اقتصاد و صنعت و میل به تقلب وجود دارد. در سطح خرد، پیش‌بینی‌پذیری تقلب از این بینش بر می‌آید که بیشتر تقلبها دارای ویژگیهای مشترک هستند و یک حسابرس مجرب می‌تواند از قواعد یادگیری سرانگشتی و مراقبت حرفه‌ای و پیش‌بینی تقلب در زمانی که شرایط خاصی حاکم باشد، استفاده کند.

موثرترین روش برای بررسی و جستجوی تقلب، چهار مرحله زیر است:

- افزایش انتظارات،
- جلوگیری از انحرافات،
- افزایش مجموعه اطلاعات، و
- دنبال نمونه‌های غیرمعمول از اطلاعات گشتن و انجام آزمایش بهترین راه.

نتیجه

با توجه به نمونه‌های زیاد تقلب در صورتهای مالی منتشرشده در سالهای اخیر و اثرهای زیانبار آن در بازارهای مالی و کاهش میزان سرمایه‌گذاری، انتظار می‌رود که همه سازمانهای نظارتی مسئول در این زمینه تمهیدهایی را در جهت جلوگیری و کشف این‌گونه موارد به‌کار گیرند. از جمله اقدامات پیشگیرانه در این زمینه می‌توان به ایجاد قوانین سفت و سخت برای ارائه اطلاعات شفاف در صورتهای مالی، ایجاد آموزشهای صحیح دانشگاهی، اشاعه ارزشهای اخلاقی در جامعه و اطلاع‌رسانی و ایجاد آگاهی از اثرهای مخرب تقلب در بازارهای

مالی و اقتصاد و ... اشاره کرد. از سویی دیگر، حسابرسان باید با شناسایی انگیزه‌های ارتکاب تقلب، ویژگیهای تقلب در صورتهای مالی و گسستن ارتباط بین اجزای مثلث تقلب (فشار و سختی - توجیه عقلی - فرصت‌های به دست آمده)، زمینه‌های ارتکاب تقلب را کاهش دهند تا روز به روز شاهد پایین آمدن آمار تقلب و رشد و شکوفایی همه‌جانبه در بخش‌های مختلف اقتصادی و مالی باشیم.

منابع

- ✓ اشتاین، آلن راین، ای بایو، محمد، پوریانسنب، امیر، ساختار جامع برای کمک به تحلیل و کشف و پیشگیری تقلب، حسابدار رسمی، شماره هفتم، سال سوم، ص ۲۷، زمستان ۱۳۸۴
- ✓ راموس، ام، بولو، قاسم، مسئولیت حسابرسان برای کشف تقلب، فصلنامه حسابرس، شماره ۲۰، ص ۳۷، تابستان ۱۳۸۲
- ✓ خانی، عبدالله، فعالیت‌های تقلب‌آمیز و آینده حرفه حسابداری رسمی، حسابرس، شماره ۳۸، ص ۴۴، پاییز ۱۳۸۶
- ✓ دهقان نیستانکی، مهدی، شناسایی نمونه‌های تقلب در اطلاعات حسابداری،

شماره ۱۲، سال چهارم، ص ۳۰

✓ ریتنبرگ، شوایگر، پوریانسب، امیر، **حسابرسی تقلب**، حسابدار رسمی، سال دوم، شماره ۵۶، ۴۱، پاییز ۱۳۸۴

✓ **مسئولیت حسابرس در ارتباط با تقلب و اشتباه در حسابرسی صورت‌های مالی**، حسابرس، شماره ۲۴، ص ۱۰۱، تابستان ۱۳۸۳

✓ نادریان، محمدرضا، صفار، محمدجواد، **مسئولیت حسابرسان در قبال تقلب**، فصلنامه حسابرس، شماره ۱۳، ص ۴۶، زمستان ۱۳۸۰

✓ Albrecht, W.S C.C. Albrecht, and C. Albrecht, **Current Trends in Fraud and Its Detection**, Information Security Journal 17. No. 1, 2008

✓ Albrecht, W.S C.C. Albrecht, and C. Albrecht, **Fraud Examination**, 2nd ed. Mason, OH: Thomson South-Western, 2006

✓ Association of Certified Fraud Examiners (ACFE), **Report to the Nation on Occupational Fraud & Abuse**, Austin, TX: ACFE, 2008.

✓ Beasley, M.S J.V., Carcello and D.R., Hermanson, **Fraudulent Financial Reporting, 1987-1997, An Analysis of U.S Public Companies COSO**, 1999

✓ Crane A. and D. Matten, **Questioning the Domain of the Business Ethics Curriculum**, Journal of Business Ethics 54, no 4, 357-369, 2005

✓ Castellano J.G. and B.C. Melancon, **Letter to Members**, (February 2.2002), American Institute of Certified Public Accountants Archive. Available online at <http://cpcaf.aicpa.org>, Accessed January 1, 2007

✓ Fassin, Y, **The Reason Behind Non-Ethical Behavior in Business and Entrepreneurship**, Journal of Business Ethics 60, 265-279, 2005

✓ Matsumura E.M. and J. Y. Shin, **Corporate Governance Reform and Ceo Compensation: Intended and Unintended Consequences**, Journal of Business Ethics 62 101-113, 2005

✓ Peterson, Bonita K., **Montana State University, Bozeman, Journal of Education for Business**, May/jun, 78,5, 2003

✓ Stevens, J.M. et al., **Symbolic or Substantive Document? The Influence of Ethics Codes on Financial Executives Decisions**, Strategic Management, Journal 26, 181-195, 2005

✓ Turner, Lynn E. Then Chief Accountant, Sec., **Remarks to the 39th Annual Corporate Counsel Institute, Northwestern University School of Law**, October 12, 2000

✓ The Association of Certified Fraud Examiners (ACFE), **Report to The Nation on Occupational Fraud and Abuse**, Austin, tx, Author, 2002

✓ T.K. Das, **How Strong Are The Ethical Preferences of Senior Business Executives?** Journal of Business Ethics, 56, 69-80, 2005

✓ Websters New World Dictionary, College Edition, Cleveland and New York: World, 380, 1964